קדה א מיי׳ פ"א מהל׳

סמג לאוין סח טוש"ע א"ח

קי' תריא ק"ב:

לעזי רש"י

ברובי"ר. פירוש להוכיח,

לאמת, לברר (דברים),

(רש"י בראשית כ, טו),

להראות פנים (לדברים)

(רש"י מ"ב, יח, ג־ד).

שמתת עשור הלי ב

ה) [קדושין דף לט:], ב) [חגיגה דף יא:], ג) [מגילה דף ז: ע"ט], ד) שם, ה) [לעיל יג: וש"נ], ו) מגילה דף ז., ו) ברכות נד. [ודף סג.], ס) תעוית ט. [כב: ע"ש] שבת לב: וע"ש, ט [סוטה י:], י) שבת י:, כ) מלאכי ג י, ל) ב״ר צב ה, מ) [מגילה י:].

רצי ילחק היא ולהכי קאמר דודון

כרת בידי שמים ולא בידי אדם אבל

מאן דסבירא ליה דמלקות איכא

בחייבי כריתות מודי לרבי חנניה

דנפטרו מידי כריתתן כיון שלקו

ואינטריך ליה לרבי יוחנן לאשמעינן

דחלוקין: רב אשי אמר אפי' תימא.

מתני׳ דמגילה רבנן היא דאמרי

חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות

ארבעים ואפילו הכי מודו לר' חנניא

דנפטרו מידי כריתתן ודקא אמרת

מיתה וכרת בידי אדם הוא לא דמי

עונש של שבת בידי אדם דקאי

בסקילה ועיקר עונשו של יום

הכפורים בידי שמים דאע"ג דאיכא

חיוב מלקות בחייבי כריתות הוא

אינו עיקר החיוב דכרת חמור

ממלקות ואי מזיד בלא התראה הוא

הוי בכרת ונמלא חיובו החמור בידי

שמים ואנן בתר עיקר החיוב אזלינן

וכן עיקר. מורי. ואית דפרשי עיקר

זדונו תחלתו בר כרת הוא ואילו לא

לקי נכרת ולא נהירא דהא תרוייהו

בהדדי איתנהו ביה לרבנן דאמרי

מלקות בחייבי כריתות איכא: מקרא

ושאילת שלום בשם. דמותר לאדם

לשאול בשלום חבירו בשם כגון ישים

ה׳ עליך שלום ואין בו משום מוליא

שם שמים לבטלה. מרבי. ל"א שאילת

שלום בשם דחייב אדם לשאול בשלום

חבירו בשם ואנו נמי כי שיילינן

אהדדי מדכרינן שם דשלום שמו של

הקב"ה" דכתיב (שופטים ו) ויקרא לו

ה׳ שלום לשם ה׳יו: והבאת מעשר.

כדאמרינן ביבמות (דף פו:) דעזרא

הסופר קנסינהו ללוים לפי שלא עלו

עמו ולוה להביא כל המעשרות אל

לשכת בית ה' והיו הכהנים והלוים

שוים במעשר ראשון כדכתיב בעזרא

(נחמיה י) והיה הכהן בן אהרן עם

הלוים במעשר יו הלוים וגם חוקיהו

עשה כמו כן הכין לשכות להביא

כל המעשרות בהן כדי שלא

יקבלום הלוים שהיו עכו"ם כדכתיב

בדברי הימים (ב לא) ויאמר חוקיהו

להכין לשכות בבית ה' ויכינו ויביאו

את התרומה ואת המעשרם וגם הוא

תיקן להעלות לירושלים מעשר ירק

ומעשר אילן דכתיב (שם) וכפרוך הדבר

הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש

וילהר וגו' ומפרש בנדרים (דף נה.)

מאי וכפרוך הא כל הני דאורייתא

מייסר עיקר ודונו בידי אדם עיקר

הגהות הב"ח

(א) גמרא ושאילת שלום בשם לכתינ: (3) רש"י ד"ה בית דינו וכו' עד והא דכתיב:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה בהכרת. לשון הכרת. עי׳ מוי״ט פרק א משנה ב דחלה:

תורה אור השלם א) וּשְׁמַרְתָּם אֶת חֻקֹּתֵי וָאֶת מִשְׁפָּמֵי אֲשֶׁר ַיַעשָׂה אֹתַם הַאַדַם וַחַי בָּהֶם אֲנִי וְיָ:

[ויקרא יח, ה ב) רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֵשׁ וְלֹא תֹאכַל

:הַנָּפָשׁ עָם הַבַּשַׂר [דברים יב, כג]

מגילה. דחייבין על מקראין מגילה: בּ וְיָ חָפֵּץ לְמַעוֹ צַרְקוֹ יַגְּהִילֹּ תּוֹרָה וְישעיה מב, כא] וְישעיה מב, כא ד) קּיָמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עַלֵּיהֶם וְעַלֹּ זַרְעָם וְעַל כַּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וַלֹא יַעַבור לָהִיוֹת עשִׁים אֵת שָׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה בּכְתַבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: [אסתר מ, כז] ה) וָהְנֵּה בֹעֵז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לַקּוֹצִרִים ַיִּי עִפָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ וְבָרֶבְךְ וְיָ: [רות ב, ד] ו) וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְּ

ז) הָבִיאוּ אֵת כָּל הַפַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי שֶׁרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר יַ צְבָאוֹת אָם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֵת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמֵים וַהַרִיקֹתִי לָכֶם

ּוְיָ וַיֹּאמֶר אֵלְיוּ וְיָ

ּ עָמְּךְ גָּבּוֹר הֶחָיִל:

[שופמים ו, יב]

בְּרָכָה עַד בְּלִּי דָי: [מלאכי ג, י]

ח) וַיַּבֶּר יִהוּדַה וַיֹּאמֶר (ח צְדְקָה מִפֶּנִי כִּי עַל כֵּן לא נתַתִּיהָ לִשֵּׁילָה בִנִי ּוְלֹא יָםַף עוֹד לְדַעְתָּה:

[בראשית לח, כו] מ) הַנְנִי עֲנוּ בִי נָגֶּד יְנָ וְנֶגֶר מְשִׁיחוֹ אֶת שוֹר מי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחָתִי וְאֶת מִי עֲשַׁקְתִי אָת מִי רַצוֹתִי וּמִיַּד מִי לָקַחָתִּי כֹפֶּר וְאַעְלִים :עינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָּכֶם

[שמואל א' יב, ג] י) וַיֹּאמָרוּ לֹא עֲשַׁקּתְּנוּ ולא רַצוֹתָנוּ וִלֹא דֶּקַחִתָּ

מַיַר אִישׁ מָאוּמַה: [שמואל א' יב, ד

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. וסמיך ליה איש איש אל כל שאר בשרו דמשמע מי שעושה חוקותי אני נותן חיים לו ואלו הן חוקותי איש איש וגו׳ הא למדת כל היושב ואינו עובר כו׳: דזכות את ישראד. כדי שיהו מקבלין שכר במה שמונעין עלמן מן העבירות לפיכך הרבה להן שלא היה לריך לצוות כמה מצות וכמה אזהרות על שקצים ונבלות שאין לך אדם שאינו קך בהן אלא כדי שיקבלו שכר על שפורשין מהן: גבו' תנינא. במסכת מגילה אין בין שבת כו': בהכרת. °לשון הכרת תכרת (במדבר טו) ואינו שם דבר: הא. מתני' דמגילה

> אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הא כל " היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר 6 כעושה מצוה ר"ש בר רבי אומר הרי הוא אומר י רק חזק לבלתי אכול (את) הדם כי הדם הוא הנפש וגו' ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו הפורש ממנו מקבל

שכר י גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמרתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות

דורותיו עד סוף כל הדורות ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר יוה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: גמ' י א"ר יוחגן חלוקין עליו חבריו על רבי חנגיה בן גמליאל אמר רב אדא בר אהבה אמרי בי רב תניגן יאין אבין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהכרת ואם איתא אידי ואידי בידי אדם הוא רב נחמן (בר יצחקים) אומר הא מני רבי יצחק היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא דתניא יי רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות רב אשי אמר אפילו תימא רבנן זה עיקר זרונו בידי אדם וזה עיקר זרונו בידי שמים <u>אמר רב אדא בר אהבה</u> אמר רב הלכה כר' חנניה בן גמליאל אמר רב יוסף מאן סליק לעילא ואתא ואמר אמר ליה אביי אלא הא דאמר רבי יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם מאן סליק לעילא ואתא ואמר אלא קראי קא דרשינן ה"ג קראי קא דרשינן גופא א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של ממה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם [אלו הן] מקרא מגילה ושאילת שלום [בשם] והבאת מעשר מקרא מגילה דכתיב י קימו וקבלו היהודים י קיימו למעלה מה שקבלו לממה ושאילת שלום (6) דכתיב יי והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ואומר י' ה' עמך גבור החיל י' מאי ואומר וכי תימא בועז הוא דעביד מדעתיה ומשמיא לא אסכימו על ידו ת"ש ואומר ה' עמך גבור החיל הבאת מעשר דכתיבין י הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי מרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די י מאי עד בלי די אמר רמי בר רבי עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. א"ר אלעזר בג' מקומות הופיע רוח הקודש בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל הרמתי ובבית דינו של שלמה בבית דינו של שם דכתיב חויכר יהודה ויאמר צדקה ממני ם מנא ידע דלמא כי היכי דאזל איהו לגבה אזל נמי אינש אחרינא [לגבה] יצאת בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים בבית דינו של שמואל דכתיב ש הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי י ויאמרו לא עשקתנו ולא רצותנו י ויאמר עד ה' ועד משיחוי כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר עד ויאמר ויאמרו מיבעי ליה יצאת בת קול ואמרה אני עד בדבר זה בבית דינו של שלמה דכתיב לויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתוהו (כי) היא אמו מנא ידע דלמא איערומא מיערמא יצאת בת קול ואמרה היא אמו אמר רבא ממאי דלמא יהודה כיון דחשיב ירחי ויומי ואיתרמי דחזינן מחזקינן דלא חזינן לא מחזקינן שמואל נמי כולהו ישראל קרי להו בלשון יחידי דכתיב מישראל נושע בה' שלמה נמי מדהא קא מרחמתא והא לא קא מרחמתא אלא גמרא: דרש רבי שמלאי שש מאות ושלש עשרה מצות נאמרו לו למשה שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם אמר רב המנונא מאי קרא יחורה צוה לנו משה מורשה תורה בגימפריא

נינהו ומשני מעשר ירק ומעשר אילן וכתיב בתרי עשר ל דקאמר להו נביא לישראל הביאו את כל המעשר אל בית האולר [וגו'] ובחנוני נא בואת וגו' אלמא דהסכים: ואומר ה' עמך גבור החיל. מדקאמר ליה מלאך לגדעון שאילת שלום בשם אלמא דהסכים: הופיע. נגלה והוכיח בשעת הצורך בלע"ז ברובי"ר כך שמעתי. ל"א הופיע נשמעה בקול גדול. בנימוקי רבי: בבית דינו שד שם. לא היה שם חי באותה שעה שהרי מת^{טן} אלא בית דין של אחריו מבניו ותלמידיו וקרי ליה בית דין של שם כמו בית שמאי ובית הלל: ממני יצאו כבושים. דברים נעלמים הללו מאתי יצאו שלפי שיהודה היה מלך⁵ והיא זכתה לצאת ממנה מלכים " מתוך שהיתה צנועה בבית חמיה יצאתה גזירה זו מלפני שיצא זרע משניהם כך קיבל רבי מעיקרא לישנא אחרינא מאתי היתה שיצאו ממנה^{ין} שני בנים הללו לכבוש העולם שהרי עתיד דוד ומשיח לצאת ממנה: בית דינו של שמואל. לעולם ישראל אמרו עד (ב) דהא דכתיב ויאמר בני ישראל איקרו יחיד: רמ"ח מצות עשה. דכל אבר ואבר אומר לו עשה מלוה: שם"ה [מצות] לא תעשה. שבכל יום מזהירים עליו שלא לעבור: מפי משה

כ) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יִיַ בָּבֶם וָעֵד מִשִּׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מִצָאתֶם בִּיָדִי מִאוּמֶה וַיֹּאמֶר עֵד: וְשֹמוּאל א׳ יב, הן לֹ) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוֹ לַהְה אֵת הַיַּלוֹד הָחֵי וְהַמֶּת לֹא תִמִיתִהוּ הִיא אָמוֹ: [מלכים א' ג, כז] מ) יִשְׂרָאֶל נוֹשֵע בַּיִי תִשׁוּעָת עוֹלְמִים לא תבשו ולא תבּלמו עד עוֹלְמֵי עד: וִישׁעיה מה, יז בן תוֹרָה צְוָה לָנוּ משֶה מוֹרָשָה קָהְלַת יַעַקֹב: וְדברים לּג, דן

להוציא שם שמים עליו ולמדו מבועז שאמר ה' עמכם ומן המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל וברכות נד.]. וכי תימא בועז מדעתיה עבד. ולא גמרינן מיניה. תא שמע ואומר ה' עמך וכו'. דגמרינן ממלאך שאמר לגדעון [שם סג.]. שיבדו. כלומר שייגעו דולוראנ"ט בלע"ז [תענית ט.]. מגא ידע. שממנו היא מעוברת שמא אף אחרים באו עליה. דיאמר. בת קול אמרה. כבושים. דברים עלומים שנגזרו מלפני שינאו מזו מלכים ואי אפשר לנאת אלא מיהודה דכתיב (בראשית מט)

גור אריה יהודה כבושים דברי סתר גזירת המלך כמו בהדי כבשי דקודשא בריך הוא למה לך בברכות (דף י.) גבי חוֹקיה [סוטה י:]. הגני ענו בי וגו׳ את שור מי דקחתי לעבודתי וחמור מי דקחתי כשהייתי הולך מעיר לעיר לשפוט אותם על עסקי צרכיהם הייתי הולך על החמור שלי והיה לי ליטול משלהם. ויאמר אדיהם עד ה' בכם ועד משיחו וגו' זמ קול יוצאת ואומרת עד, וזה אחד משלשה מקומות שהופיעה רות הקדש בבית דין של מטה ושמואל א יב, ג-הן.

מעשר. פירש הקונט׳ שקנם עורא ללוים ותיקן שיביאוהו לכהנים כמו התרומה וכמדומה מלשונו שעוד פירש פירוש

אחר שיפרשו מכל פירות אילן כמו שתיקן חזקיהו וכדכתיב וכפרוץ הדבר: באוריה

הגהות וציונים

וֹם [במגילה שם ליתא] (גליון): 5] בראשונים וכת"י נוסף וכפרוץ הדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר (דהי"ב לא ה) וכתיב: ג] נ״א אמר ר"ח אמר רב (גליון): **7**] [צ"ל ויאמר לליהם עד ה׳ בכם ועד משיחו היום הזהן (גליון): סן צ"ל דחייבין במקרא מגילה (דבש תמר): 1] תיבות "לשם ה"" ליתא בכת"י: ו] [צ"ל בעשר] (גליון) צי׳ פורת יוסף בילק״מ: [צ״ל והמעשר] [ס] (גליון): נדיך להוסיף בימי אברהם (ערל״נ עיי"ש): ין צ"ל ממנו :(רש״ש)

ליקומי רש"י

היושב ולא עבר עבירה וכו'. ההוא ישנ ולא עבר עבירה דקאמר נוטל עליה שכר בעבירה שבח לידו וכפה ילרו ולח עבר אין מלוה יתירה מזו [קידושין לט:]. רק חזק לבלתי וגו' כי הדם הוא הנפש וגו' למען יישב לך ולבניך אחריך. לא ולמד מתן שכרן של מלוות אם הדם שנפשו של אדם וכו׳ [דברים יב, כה]. תנינא. דחלוקין. ואם איתא. דנפטרו אידי ואידי בידי אדם הוא אף ביום הכפורים יש מלקות על לחו שבו ובית דין פוטרין אותו מכרת. אמר רב נחמן. לעולם אינן חלוקין עליו חביריו והא דקתני דאין זדונו בידי אדס. הא מני ר' יצחק היא. דאמר במסכת מכות דאין מלקין בלאו הניתן לאזהרת כרת אפילו התרו בו למלקות ויליף טעמיה מהאי קרא [מגילה ז:]. בד חייבי כריתות. של עריות היו בכלל ונכרתו הנפשות העושות וגו׳ שכתוב בפרשת עריות (ויקרא יח). למה יצאת כרת באחותו. זכמינ בקדושים תהיו ואיש כי יקח את אחותו וגו'. לדונה בכרת ולא במדקות. אם התרו נהן ואע"ג דנדה נמי נשנית באותה פרשה לדבר שנתחדש בה נשנית להעראה. אפידו תימא רבנן היא. דאמרי מלקות אצל כרת ואפ"ה ליכא למילף מינה שחלוקין על רבי חנניה והכי האמר מתניתין שבת עיקר חומר זדונו בידי אדם וזה עיקר חומר זדונו בהכרת ומיהו אם התרו בו ולקה מיפטר [מגילה ז:]. ושאילת שלום בשם. נשמו של הקב"ה ולא אמרינן מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות